

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА

На правах рукопису

КУРГАНСЬКА МАРИНА КОСТЯНТИНІВНА

УДК 332: 69.01: 005.334

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ
АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ
БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ**

08.00.05 – розвиток продуктивних сил
і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеню
кандидата економічних наук

Харків – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова.

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
Кондратенко Наталія Олегівна,
Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова,
професор кафедри менеджменту і
адміністрування.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Чичкало-Кондрацька Ірина Борисівна,
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка,
завідувач кафедри міжнародної економіки
та маркетингу;

кандидат економічних наук, доцент
Пинда Юрій Володимирович,
Приватний вищий навчальний заклад
“Львівський університет бізнесу та права”,
доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування.

Захист відбудеться «25» квітня 2019 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова Міністерства освіти і науки України за адресою: 61002, Україна, м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17, зал засідань Вченої ради (конференц-зал № 1).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова за адресою: 61002, Україна, м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17.

Автореферат розісланий «25» березня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої
ради

М. В. Кадничанський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дисертації. Забезпечення стійкого розвитку продуктивних сил є для України на сьогодні вкрай важливим завданням. Розвиток ринкових відносин виявив основні недоліки функціонування регіонального будівельного комплексу України та відсутність якісного інвестування для розвитку інноваційної діяльності в будівництві.

Сучасний стан української економіки супроводжується підвищенням рівня вимог до керівників будівельних підприємств, більшість з яких не змогла швидко пристосуватись до нових складніших умов. Це стало однією з причин того, що значна кількість регіональних будівельних комплексів в Україні опинились у кризовому стані, а це, в свою чергу, вимагає вдосконалення структури економічного середовища її регіонів, визначення інструментарію антикризового управління на регіональному рівні. А, отже, питання формування та впровадження ефективної системи антикризового управління, особливо для будівельного комплексу на регіональному рівні, в сучасних умовах є важливим елементом регіонального управління.

Питанням антикризового управління діяльністю будівельного комплексу, зокрема будівельними підприємствами, завжди приділялася значна увага провідних вчених-економістів, серед яких: І. Біломістна, Л. Гнилицька, П. Атамас, Л. Лігоненко, А. Семенченко, Н. Слободян, Н. Чинкуляк та ін.

Проблеми антикризового управління на регіональному рівні розглядалися у роботах О. Амосова, А. Ачкасова, В. Бабаєва, П. Бубенка, О. Васильєва, І. Драгана, О. Карлової, Н. Кондратенко, Г. Крамаренко, К. Мамонова, Т. Момот, Ю. Пинди, С. Плотницької, Є. Радченка, В. Решетило, В. Родченка, А. Стадницького, І. Чичкало-Кондрацької, Л. Шутенка та ін.

Проте, на сьогодні потребує уточнення розуміння економічної сутності антикризового управління у контексті розвитку будівельного комплексу в регіонах, а також необхідним є вирішення питань науково-економічного обґрунтування складових антикризового управління регіональним будівельним комплексом.

Вищезазначене обумовило вибір теми дослідження, мету, структуру та стали основою для розробки комплексного підходу щодо удосконалення антикризового управління будівельного комплексу на рівні регіону.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота пов'язана зі Стратегією сталого розвитку Харківської області до 2020 року та виконання Постанови Кабінету Міністрів України № 386 від 06.08.2014 р. «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р.».

Обраний у дисертації напрямок досліджень відповідає тематичній спрямованості наукових розробок в рамках науково-дослідних робіт Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова за темою: «Регулювання соціально-економічного розвитку міського комплексу: теорія, методологія, практика» (номер державної реєстрації 0113U000575, 2013 р.), де автором розроблено модель оцінювання професійної надійності людської складової будівельного виробництва, а також в

межах госпдоговірної теми «Розробка стратегії і тактики розвитку підприємства» (номер реєстрації 2729/14 від 27.10.2014 року), де автором визначені основні проблем будівельного комплексу регіону.

Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону.

Для досягнення поставленої мети в дисертації було вирішено наступні завдання:

узагальнено сутність та ознаки кризи та антикризового управління у будівництві;

обґрунтовано умови формування організаційного механізму антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону;

розроблено методичний підхід щодо відбору критеріїв оцінки діяльності будівельного комплексу регіону;

досліджено рівень адаптованості будівельного комплексу регіону до кризових явищ;

обґрунтовано напрями підвищення ефективності антикризового управління діяльністю регіонального будівельного комплексу;

розроблено методичне забезпечення антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону;

розроблено науково-організаційне забезпечення запровадження механізму антикризового управління будівельного комплексу (на прикладі Харківського регіону).

Об'єктом дослідження є процес антикризового управління діяльністю будівельного комплексу на регіональному рівні.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних підходів, методів та науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення антикризового управління діяльністю регіональних будівельних комплексів.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою проведених досліджень є наукові концепції та теоретичні розробки провідних вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі антикризового управління.

При вирішенні поставлених у дисертації завдань використано такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: *теоретичного узагальнення* – для визначення сутності та ознак кризи та антикризового управління; *системного аналізу* – при виявленні умов формування антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону; *методи математичної статистики* – при аналізі діяльності будівельних комплексів регіонів в контексті антикризового управління; *факторного аналізу* – при дослідженні критеріїв оцінки діяльності будівельного комплексу регіону на прикладі Харківського регіону з позиції антикризового управління; *економіко-математичного моделювання та прогнозування* – при розробці методичного забезпечення антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону.

Інформаційною базою дослідження є закони України; нормативно-правові акти Верховної Ради України; Кабінету міністрів України; дані Міністерства промислової політики України; Міністерства регіонального

розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства; постанови; рішення уряду, регіональних органів влади; матеріали Державного комітету статистики України, бібліографічні джерела, результати власних розрахунків.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у наступному:

удосконалено:

методичне забезпечення антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону, яке включає комплекс цілей, функцій, підходи, рівні антикризового управління, інформаційний інструментарій, методи контролю, визначення відповідальності за реалізацію елементів антикризового управління, що, на відміну від існуючих, дозволяє виявити проблеми фінансової стійкості, ділової активності та зниження темпів зростання рентабельності регіонального будівельного комплексу з метою забезпечення системності та ефективності антикризових заходів;

науково-організаційне забезпечення антикризового управління будівельним комплексом регіону, ефективність якого, на відміну від існуючих, визначається такими критеріями, як швидкість реагування на ймовірні прояви кризи, системне використання заходів антикризового управління та узгодженість реалізації антикризових заходів та дозволяє обґрунтовано обирати відповідні форми антикризового управління (запобіжну, стабілізаційну або радикальну);

методичний підхід щодо відбору критеріїв оцінки діяльності будівельного комплексу регіону з позиції антикризового управління, який, на відміну від існуючих, базується на моделі оцінювання з подвійною перевіркою результатів експертної оцінки складових антикризового управління будівельного комплексу регіону і дозволяє визначити ключовий показник ідентифікації кризової ситуації та розробити відповідні антикризові заходи;

дістали подальшого розвитку:

понятійно-категоріальний апарат теорії антикризового управління щодо уточнення змістовного наповнення поняття «антикризового управління будівельним комплексом регіону», яке, на відміну від існуючих, визначено як систему цілеспрямованого впливу на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання на всіх рівнях регіонального розвитку з метою профілактики, запобігання ймовірності виникнення і подолання фінансової кризи, одночасно забезпечувати стійкість та стабільність соціально-економічного розвитку регіонів;

підхід до обґрунтування формування антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону, який, на відміну від існуючих, передбачає виділення пріоритетних підходів у господарській діяльності регіональних будівельних комплексів - своєрідних пунктів зростання, які сприяють підвищенню їх ділової активності;

напрями підвищення ефективності антикризового управління діяльністю регіонального будівельного комплексу, які ґрунтуються на фінансовій стабілізації будівельного комплексу регіону з метою зміцнення його фінансових позицій та орієнтацією на тривалу перспективу з послідовним переходом до поточного та

оперативного планування й управління, нарощуючи при цьому антикризовий потенціал регіонального будівельного комплексу.

Практичне значення одержаних результатів. Наукові результати дисертаційної роботи використані: у роботі Харківської обласної Ради (довідка про впровадження № 374 від 14.05.2018) при підготовці аналітичних матеріалів з питань реформування регіональної політики області; Громадської спілки «Слобожанські стратегії» (довідка про впровадження № 1/03-31 від 11.05.2018) при підготовці пропозицій для регіональних органів влади, спрямованих на здійснення державних, регіональних і місцевих програм; в навчальному процесі ХНУМГ імені О. М. Бекетова при викладанні дисциплін «Фінансовий менеджмент», «Аналіз виробничо-господарської діяльності», «Інвестиційний менеджмент» (довідка № 541 від 03.04.2018).

Апробація результатів роботи. Основні результати досліджень, висновки і рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, доповідалися на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: Всеукраїнської науково-практичній конференції аспірантів, співробітників Одеської національної академії зв'язку ім. О. С. Попова. (м. Одеса, 19 листопада 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи функціонування будівельного комплексу в контексті забезпечення регіонального розвитку» (м. Харків, 20-21 листопада 2014 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми стабілізації економіки України» (м. Тернопіль, 16 грудня 2016 р.); І Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції присвяченої 95-річчю Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова (м. Харків, 5 березня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Інновації XXI століття» (м. Вінниця, 25 травня 2018 р.).

Публікації основних положень дисертаційної роботи представлені в 13 наукових працях. Серед них 8 статей, з яких 4 - одноосібні статті у наукових фахових виданнях, 4 - статті у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних (1 з яких у співавторстві); 5 тез доповідей у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 3,5 друк. аркушів, з яких здобувачу належить, 3,3 друк. аркушів.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, у тому числі основний текст складає 164 сторінки, який включає 40 таблиць, 46 рисунків. Список використаних джерел налічує 220 найменувань і викладено на 24 сторінках. Робота включає 10 додатків, що представлені на 13 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито зв'язок роботи із науковими програмами, планами та визначено наукову новизну і практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі «Теоретичні аспекти антикризового управління будівельного комплексу регіону» узагальнено сутність та ознаки кризи та антикризового управління, визначено особливості антикризового управління у

будівництві та обґрунтовано умови формування антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону.

Світовий досвід свідчить, що однією із галузей, з яких розпочинається економічний підйом країни та її регіонів, є будівництво, оскільки темпи розвитку будівельної галузі відображають темпи розвитку промисловості, економіки регіонів країни. Будівельна сфера національної економіки має певні перешкоди розвитку: при недостатній платоспроможності внутрішнього ринку значний вплив на ситуацію мають зовнішні фактори – залежність від кон'юнктури міжнародного ринку, нестабільне постачання, відсутність динаміки цін на енергоносії та інші фактори, що негативно впливають на ефективність діяльності будівельних підприємств.

Проблематика дослідження антикризового управління діяльністю будівельного комплексу на рівні регіону обумовила потребу звернення до широкого кола загальних питань управлінської та правової науки, пов'язаних з визначенням таких понять, як «криза», «антикризове управління» та «антикризове управління будівельного комплексу».

Виходячи з аналізу поглядів різних учених на визначення поняття антикризового управління, можна стверджувати, що антикризове управління будівельного комплексу – це система цілеспрямованого впливу на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання на всіх рівнях розвитку регіону з метою профілактики, запобігання ймовірності виникнення і подолання фінансової кризи, одночасно забезпечувати стійкість та стабільність соціально-економічного розвитку регіонів.

Особливістю антикризового управління, порівняно з іншими видами управління, є те, що ухвалення управлінських рішень у більшості випадків здійснюється в умовах високого рівня невизначеності, дефіциту часу, обмеженості фінансових ресурсів, наявності ознак розвитку кризових процесів.

Треба зазначити, що у даний час антикризове управління діяльністю регіонального будівельного комплексу, тобто стабільність його роботи визначається такими основними факторами, як зростаючий обсяг реалізації продукції, стабільна прибутковість, фінансова стійкість. У більшості випадків погіршення стану будівельних підприємств пов'язано з неефективною системою управління ними, неекономічним і нетехнологічним виробництвом, слабким урахуванням ринкових умов господарювання в усіх аспектах (кон'юнктура, ціноутворення, ризику). Також сучасний стан української економіки супроводжується підвищенням рівня вимог до керівників будівельних підприємств, більшість з яких не змогла швидко пристосуватись до нових складніших умов.

Аналіз вітчизняної практики свідчить, що однією із вагомих причин незадовільного стану будівництва є застарілі технології і номенклатура продукції підприємств будівельного комплексу. Тому, для виведення будівництва на сучасний рівень розвитку важливе значення має розробка напрямів підвищення ефективності діяльності регіональних будівельних комплексів в умовах кризи.

Головним завданням системи антикризового управління є прийняття найбільш ризикових управлінських рішень, які б дозволили досягнути мети з

мінімальними додатковими витратами та негативними наслідками. В дослідженні запропонована наступна структура системи антикризового управління (рис. 1).

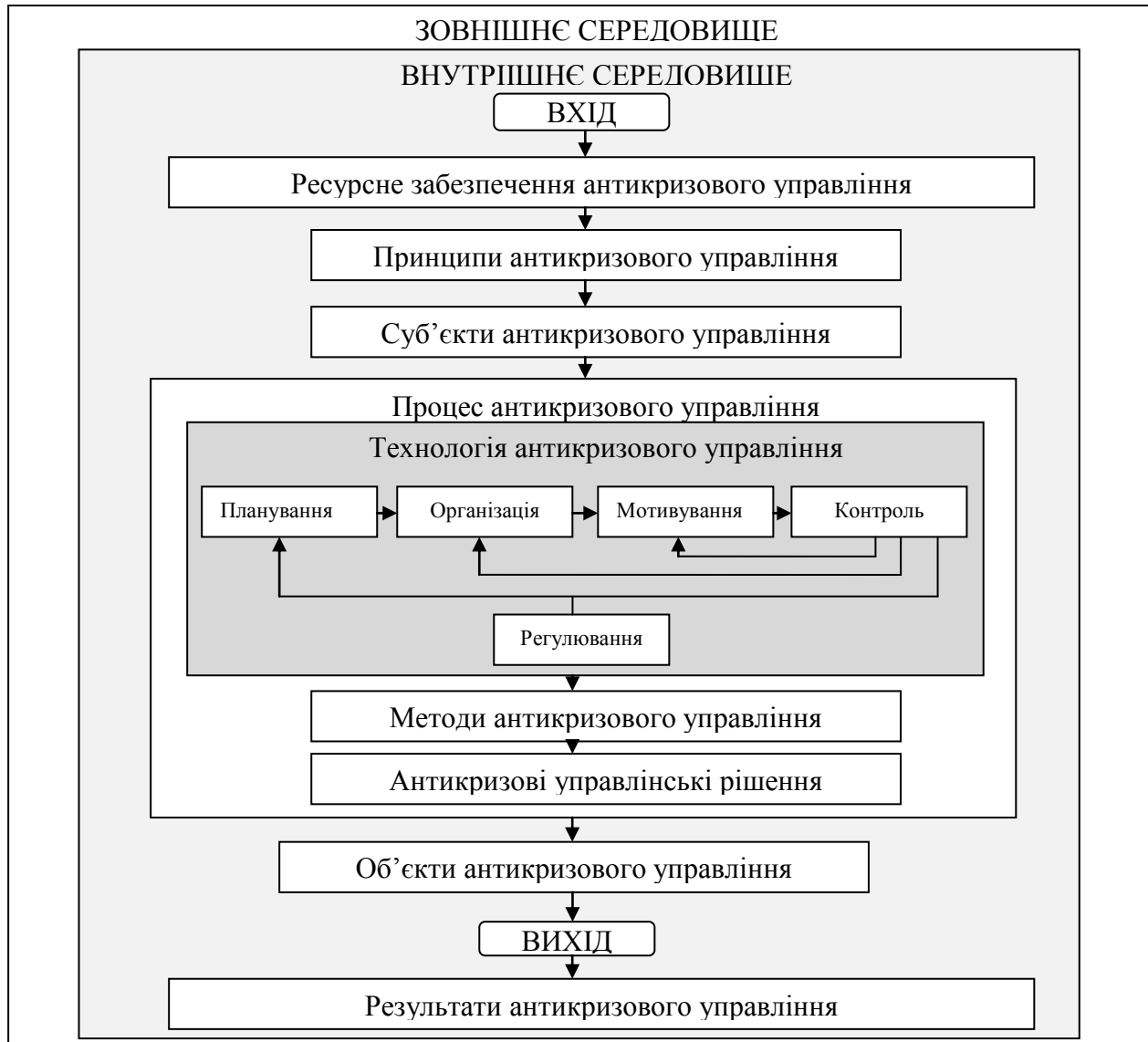

Рис. 1. Структура системи антикризового управління діяльністю будівельного комплексу

Здійснення антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону має здійснюватися на постійній основі, а його впровадження покликане стабілізувати процес діяльності суб'єктів господарювання в регіонах, збільшити гнучкість, адаптивність та стійкість до змін зовнішнього середовища й дії негативних факторів, забезпечити більшу високу ефективність використання наявних фінансових ресурсів, а основними стратегічними напрямами антикризового управління будівельним комплексом регіону є: комплексне використання мінерально-сировинних і паливних ресурсів; упровадження ресурсозберігаючої техніки і технології; широке використання у будівництві вторинної сировини; ефективне регулювання ресурсозбереження та фінансове забезпечення підтримання інновацій.

Регіональна політика антикризового управління будівельним комплексом регіону повинна бути пов'язана з плануванням і проблемами розвитку регіональної економічної системи.

У другому розділі «Аналіз сучасного стану будівельного комплексу регіонів України в умовах кризи» проведено аналіз роботи будівельного комплексу регіонів України в контексті антикризового управління, проведено оцінку діяльності будівельного комплексу на прикладі підприємств Харківського регіону з позиції антикризового управління та досліджено рівень його адаптованості до кризи.

Антикризове управління передбачає наявність сукупності знань та результатів аналізу практичної діяльності будівельного комплексу, які спрямовані на оптимізацію управління, з'ясування прихованого потенціалу в умовах кризи. Будь-яка економічна система не може знаходитися у стані спокою. Її функціонування включає періоди розвитку, періоди спокою та періоди кризи, які мають циклічний характер.

Ефективна діяльність будівельного комплексу регіонів України має величезний вплив як на економічне, так і на соціальне становище суспільства. Нове будівництво, як економічний процес, що потребує великих капіталовкладень, в умовах кризи, безумовно зменшує обсяги. Частка житла здається за рахунок реконструкції ветхого. Наприклад, за 2016 р. 11 % всього новоствореного житла здано у житловий фонд за рахунок реконструкції. Для виявлення тенденцій по регіонах, автором були обчислені співвідношення нового збудованого та реконструйованого житла (табл. 1). Найінтенсивніше використовують можливість відновити житловий фонд за рахунок реконструкції в Луганській, Миколаївській, Донецькій, Кіровоградській, Житомирській областях. Практично нехтують такою можливістю у м. Київ, Одеській і Київській областях.

З аналізу обсягу будівельних робіт видно, що майже половина виконаних робіт припадає на інженерні споруди. Але й тут спостерігаються всі ознаки кризи. Для з'ясування ознак цього процесу в динаміці за даними Державної служби статистики автором були обчислені відносні показники всіх основних прийнятих в експлуатацію виробничих потужностей.

Майже за усіма показниками в 2011 році по закінченню кризи спостерігається суттєве зростання будівельного виробництва, а починаючи з 2014 – різке зниження. За деякими показниками ситуація критична. Так, в 2014 р. взагалі не введено в експлуатацію автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям, а в 2015 р. виробництво вийшло на 20 % рівня 2010 р. Значне зростання відносного показника прийнятих в експлуатацію потужностей з виробництва будівельної цегли, в 2015-2016 р.р. наближається до нуля.

Оцінка діяльності будівельного комплексу а прикладі Харківського регіону з позиції антикризового управління довела, що обсяг виконаних будівельних робіт в Харківському регіоні є одним з найкращих в Україні, один з найвищих показників капітальних інвестицій за кошти державного бюджету. Відзначається висока кількість найманих працівників в будівництві при

низькому рівні безробіття та поступовому зростанню заробітної плати, темпи зростання якої є одними з найкращих в Україні.

Таблиця 1

Розподіл загальної площі прийнятого в експлуатацію житла за характером будівництва за регіонами (станом на 01.01.2018 р.)

Регіони України	За рахунок нового будівництва	Новостворена площа за рахунок реконструкції
Україна, всього	89,05	10,95
Вінницька	89,59	10,41
Волинська	88,41	11,59
Дніпропетровська	77,82	22,18
Донецька	71,42	28,58
Житомирська	74,54	25,46
Закарпатська	88,68	11,32
Запорізька	92,60	7,40
Івано-Франківська	82,51	17,49
Київська	93,88	6,12
Кіровоградська	73,39	26,61
Луганська	58,97	41,03
Львівська	87,67	12,33
Миколаївська	69,81	30,19
Одеська	94,30	5,70
Полтавська	87,72	12,28
Рівненська	87,15	12,85
Сумська	85,27	14,73
Тернопільська	86,70	13,30
Харківська	77,37	22,63
Херсонська	86,43	13,57
Хмельницька	92,50	7,50
Черкаська	75,35	24,65
Чернівецька	90,35	9,65
Чернігівська	89,33	10,67
м. Київ	95,38	4,62

Примітка: Складено автором за даними Державної служби статистики

Частка житлових будівель зросла майже в три рази, та перебільшила частку нежитлових будівель. Це можна пояснити сталим високим попитом нового житлового фонду, і, як наслідок, стало високим рівнем інвестування житлового будівництва за кошти населення, який перебільшує 10 % всіх капітальних інвестицій в будівництво Харківського регіону.

Але й за структурою змінилася частка прийнятих в експлуатацію житлових будівель. Якщо в 2010 р. частка одно- та багатоквартирних будівель була майже однакова – 51,3 % і 48,7 % відповідно, то в 2017 р. частка багатоквартирних будівель суттєво перебільшила одноквартирні – 67,7 % та 31,2 % відповідно. Отже, спостерігаємо не лише зміну об'єктів попиту (за рівнем доходів населення), а й зміну об'єктів, що виконали будівельні роботи.

Будівництво одноквартирних будинків за власні кошти може дозволити собі невелика частка населення, рівень доходів якого суттєво перебільшує середній по регіону, а виконують будівельні роботи в таких житлових будівлях, як правило, невеликі будівельні підприємства. Про розвиток будівельної галузі в Харківському регіоні свідчить і зростання обсягу прийнятого в експлуатацію житла в багатоквартирних будівлях.

Зі зміною структури прийнятого в експлуатацію житла збільшується також і частка загальної площі житла в міських поселеннях. Так, станом на 2017 р. в Харківському регіоні – найвища частка (93,2 %) прийнятого житла в містах у порівнянні з іншими регіонами України (рис. 2).

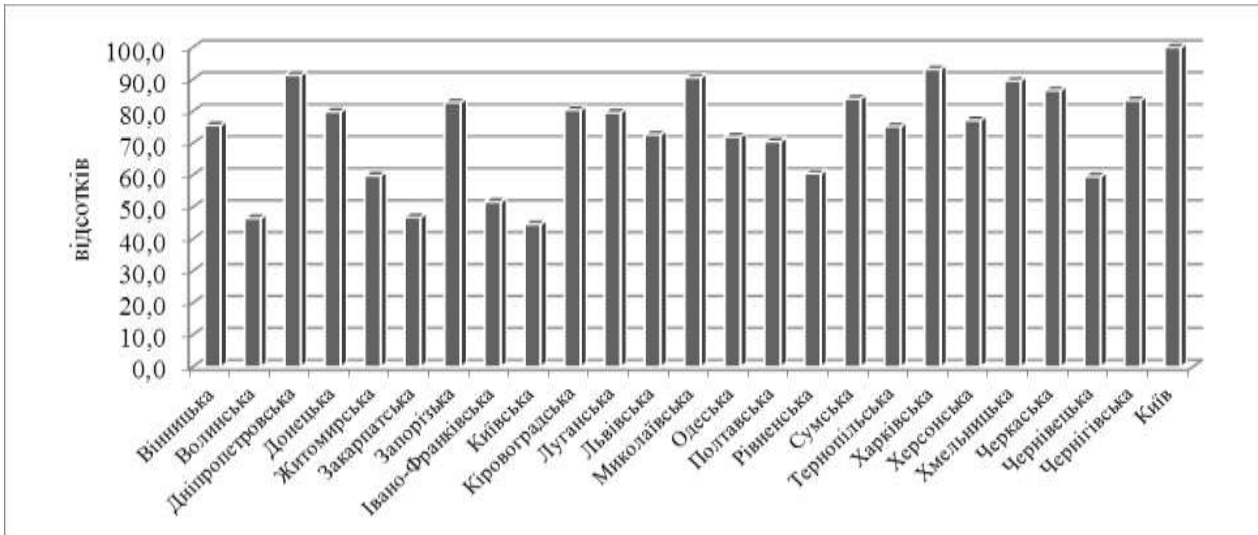

Рис. 2. Частка прийнятого в експлуатацію житла у міських поселеннях до загальної площі житла у Харківському регіоні в 2017 р. (Побудовано автором)

Зростання обсягу введеного в експлуатацію житла позитивно впливає на підвищення якості життя населення, а отже й на рівень соціально-економічного розвитку регіону. Так, протягом 2010–2017 р.р. обсяг житлового фонду Харківського регіону в перерахунку на 1 особу збільшився з 22,9 м² до 24,2 м² (рис. 3).

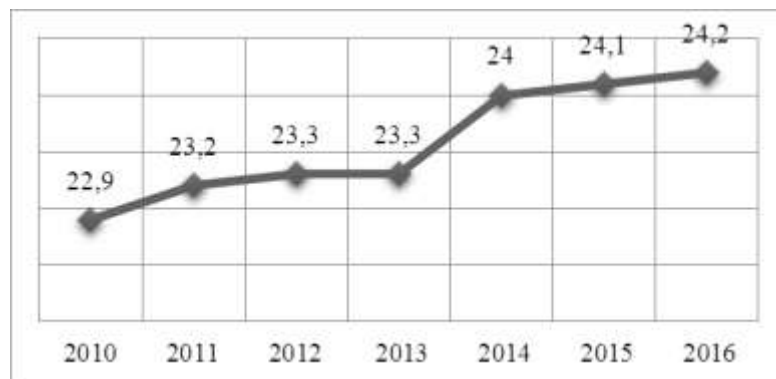

Рис. 3. Темпи зростання середнього значення на одну особу житлового фонду Харківського регіону (Побудовано автором)

Отже, стан будівельного комплексу Харківського регіону є типовим для будівельної галузі на рівні країни. Проведений аналіз фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності підприємств будівельного комплексу

Харківського регіону із різним напрямом діяльності (табл. 2) дозволяє стверджувати, що:

Таблиця 2

Динаміка результатів фінансової діяльності підприємств будівельного комплексу Харківського регіону

Будівельні підприємства	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
АТ «Трест Житлобуд-1»	1949	3356	8023	14461	25193
ТДВ «Житлобуд-2»	861	-10531	3779	22571	20594
ТОВ «Мегаінвестбуд»	-2174	-2748	-4842	-8680	-86624
ПАТ «Куряжський ДБК»	103	-1249	123	745	-2444
ПАТ «Тунельбуд»	205	208	392	588	-1066
ПАТ «Південьспецбуд»	8	145	143	101	0
ПАТ «Харківстальконструкція»	909	-2104	1288	860	953
ПАТ «Харківський промбудндіпроект»	-452	-228	-392	1247	-462

Примітка: Побудовано автором

ознаки кризи присутні навіть у будівельних підприємств із беззбитковим балансом; негативний вплив мають інфляційні процеси в країні, які обумовлюють зменшення валового прибутку за рахунок збільшення собівартості продукції (товарів, послуг), яка, в свою чергу в окремих випадках перевищує чисті доходи від реалізації продукції (товарів, послуг); фінансово необґрунтована політика багатьох будівельних підприємств стосовно зміцнення власного капіталу призводить до потенційної втрати фінансової автономії; невдале співвідношення між операційними доходами та витратами зменшують показники рентабельності.

За результати аналізу доведено необхідність удосконалення підходів та принципів антикризового управління регіональним будівельним комплексом.

У третьому розділі «Удосконалення антикризового управління будівельними підприємствами на регіональному рівні» обґрунтовано напрями підвищення ефективності антикризового управління діяльністю регіонального будівельного комплексу, розроблено методичне забезпечення антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону та науково-організаційне забезпечення антикризового управління діяльністю будівельного комплексу Харківського регіону.

Для вирішення проблем, що склалися у будівництві необхідними є розробка і впровадження нових методів управління, впровадження інноваційних технологій, освоєння сучасних видів будівельних матеріалів та конструкцій та державна підтримка інноваційного шляху розвитку будівельного комплексу України.

Зазначено, що основними стратегічними завдання посилення ринкових позицій будівельного комплексу регіону є: ефективне використання інноваційного потенціалу будівельного комплексу; впровадження прогресивних методів будівництва; оновлення технологій та обладнання; поширення асортименту будівельної продукції; поширення методів реалізації будівельної продукції; підвищення кваліфікації персоналу; використання сировини та матеріалів світової якості; дотримання світових стандартів якості будівельної продукції; удосконалення організації виробництва.

Фінансовий стан будівельного комплексу регіону слід розглядати як об'єктивну і суб'єктивну категорію. З цієї позиції чинники, які визначають фінансовий стан будівельного комплексу, доцільно класифікувати за напрямом підвищення фінансових результатів.

Побудова програми антикризового управління для «найкращого» або «найгіршого» за результатами дослідження результатів діяльності суб'єктів господарювання не дозволяє повністю усвідомити проблеми будівельного комплексу регіону в цілому і запропонувати шляхи їх вирішення. Тому, автором було запропоновано ввести інтегральні середньозважені показники платоспроможності, ділової активності та рентабельності будівельного комплексу, а розрахунки здійснено на прикладі Харківського регіону.

Для введення інтегральних середньозважених показників платоспроможності, ділової активності та рентабельності будівельного комплексу Харківського регіону вагові коефіцієнти для кожного з досліджених будівельних підприємств обчислено за формулою:

$$wf_P = \frac{|RFD|}{|SP|} \quad \text{або} \quad wf_L = \frac{|RFD|}{|SL|}, \quad (2)$$

де wf_P, wf_L - вагові коефіцієнти прибуткових та збиткових будівельних підприємств відповідно, $|RFD|$ - абсолютне значення результатів фінансової діяльності суб'єкту господарювання за досліджений період, $|SP|, |SL|$ - абсолютні значення сукупного прибутку або збитку всіх прибуткових та збиткових будівельних підприємств відповідно.

При цьому слід зауважити, що прибуткових підприємств будівельного комплексу Харківського регіону більшість, їх вплив на результати роботи комплексу в цілому суттєвий, тому остаточні вагові коефіцієнти з урахуванням ступеня впливу на роботу галузі обчислювали за формулою:

$$\overline{wf_P} = 0,7 \cdot wf_P, \quad \overline{wf_L} = 0,3 \cdot wf_L, \quad (3)$$

де $\overline{wf_P}, \overline{wf_L}$ - усереднені вагові коефіцієнти прибуткових та збиткових будівельних підприємств відповідно.

Для обчислення середньозважених інтегральних показників принципово, що коефіцієнти $\overline{wf_P}, \overline{wf_L}$ задовольняють умові:

$$\sum_{i=1}^n \overline{wf_P} + \sum_{j=1}^m \overline{wf_L} = 1, \quad (4)$$

де n - кількість прибуткових, а m - кількість збиткових будівельних підприємств. Значення усереднених вагових коефіцієнтів представлені в табл. 3.

Для формування узгоджених показників діяльності будівельного комплексу Харківського регіону на основі обчислених показників платоспроможності, ділової активності, рентабельності було обчислені інтегральні середньозважені показники за формулою:

$$\bar{k} = \sum_{i=1}^n wf_{P_i} \cdot k_i + \sum_{j=1}^m wf_{L_j} \cdot k_j, \quad (5)$$

де k_i, k_j - показники платоспроможності, ділової активності, рентабельності, для прибуткових (i) та збиткових (j) будівельних підприємств відповідно.

Таблиця 3

Вагові коефіцієнти підприємств будівельного комплексу Харківського регіону

Підприємство	wf_P, wf_L	wf_P, wf_L
АТ «Трест Житлобуд-1»	0,570	0,399
ТДВ «Житлобуд-2»	0,401	0,281
ТОВ «Мегаінвестбуд»	0,972	0,292
ПАТ «Куряжський ДБК»	0,025	0,008
ПАТ СБМУ «Тунельбуд»	0,004	0,002
ПАТ «Південьспецбуд»	0,004	0,003
ПАТ «Харківстальконструкція»	0,021	0,014
ПАТ ПНДІ «Харківськийпромбудндіпроект»	0,003	0,001

Примітка: Побудовано автором

Обчислені інтегральні середньозважені показники платоспроможності підприємств будівельного комплексу Харківського регіону (табл. 4).

Таблиця 4

Інтегральні середньозважені показники платоспроможності будівельного комплексу Харківського регіону

Значення показників	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
$K_{пл}$	0,132	0,072	0,014	0,025	0,136
$K_{ф}$	27,840	58,472	331,673	34,323	14,668
$K_{зввз}$	0,357	0,595	0,432	0,275	0,443
$K_{мвк}$	10,254	35,553	160,146	11,479	6,149

Примітка: Побудовано автором

За аналогічною схемою було досліджено ділову активність підприємств будівельного комплексу Харківського регіону (табл. 5).

Таблиця 5

Інтегральні середньозважені показники ділової активності будівельного комплексу Харківського регіону

Значення показників	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
$K_{оа}$	0,44	0,24	0,33	0,23	1,00
$K_{омз}$	3979,76	3358,85	2244,68	2725,84	8837,99
$K_{ооз}$	3,58	3,00	4,04	2,72	84,03
$K_{ок}$	17,18	16,95	180,75	8,26	26,29

Примітка: Побудовано автором

Обчислені інтегральні середньозважені показники рентабельності підприємств будівельного комплексу Харківського регіону (табл. 6).

Динаміка зміни рентабельності підприємств регіонального будівельного комплексу, яка встановлена за обчисленими інтегральними середньозваженими показниками, свідчить про наявність проблем. Враховуючи пряму залежність величини рентабельності підприємств будівельного комплексу від величини чистого прибутку, обчислений рівень приросту витрат на собівартість

продукції, товарів, послуг, адміністративних, на збут та інших операційних повинен становити 7 %. (рис. 4).

Таблиця 6

Інтегральні середньозважені показники рентабельності будівельного комплексу Харківського регіону

Значення показників	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
В.Р.	0,149	0,1386	0,1375	0,0928	0,0814
Р.Ос.Д.	0,1079	0,0946	0,0985	0,0531	0,0475
Р.Оп.Д.	0,1205	0,1027	0,0989	0,0611	0,0525
Р.П.	0,0071	-0,023	0,0515	0,0602	0,0271
Р.В.Р.П.	0,1198	0,1149	0,1139	0,0836	0,1315
Р.В.О.Д.	0,1277	0,1074	0,1029	0,0756	0,1264
Р.В.К.	0,0992	-0,82	0,2889	0,4502	0,1557

Примітка: Побудовано автором

Рис. 4. Прогнозування коефіцієнта рентабельності будівельного комплексу Харківського регіону за допомогою лінійного тренду (побудовано автором)

Автором запропоновано метод прогнозування за допомогою лінійного тренду із наперед заданими характеристиками. Перевагами запропонованого методу є можливість прогнозувати динаміку зміни окремих показників діяльності підприємств регіонального будівельного комплексу, яка має бути закладена у планах розвитку як окремих суб'єктів господарювання, так і будівельного комплексу в цілому.

Успішна діяльність будівельного комплексу регіону в умовах кризи можлива, коли здійснюється безперервна програма змін у сфері підвищення його конкурентних переваг, що може бути забезпечено за рахунок використання сучасної техніки, період матеріального зносу якої значно коротше її фізичного старіння. У даних умовах необхідно розробити і реалізувати в найкоротші терміни програму перетворень, метою якої є підвищення конкурентоспроможності регіонального будівельного комплексу.

У дисертації розроблено алгоритм антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону, що дає змогу враховувати вплив зовнішніх та внутрішніх чинників середовища, у якому функціонує регіональний будівельний комплекс з метою своєчасної ідентифікації загроз для стабільного розвитку регіонального будівельного комплексу (рис. 5).

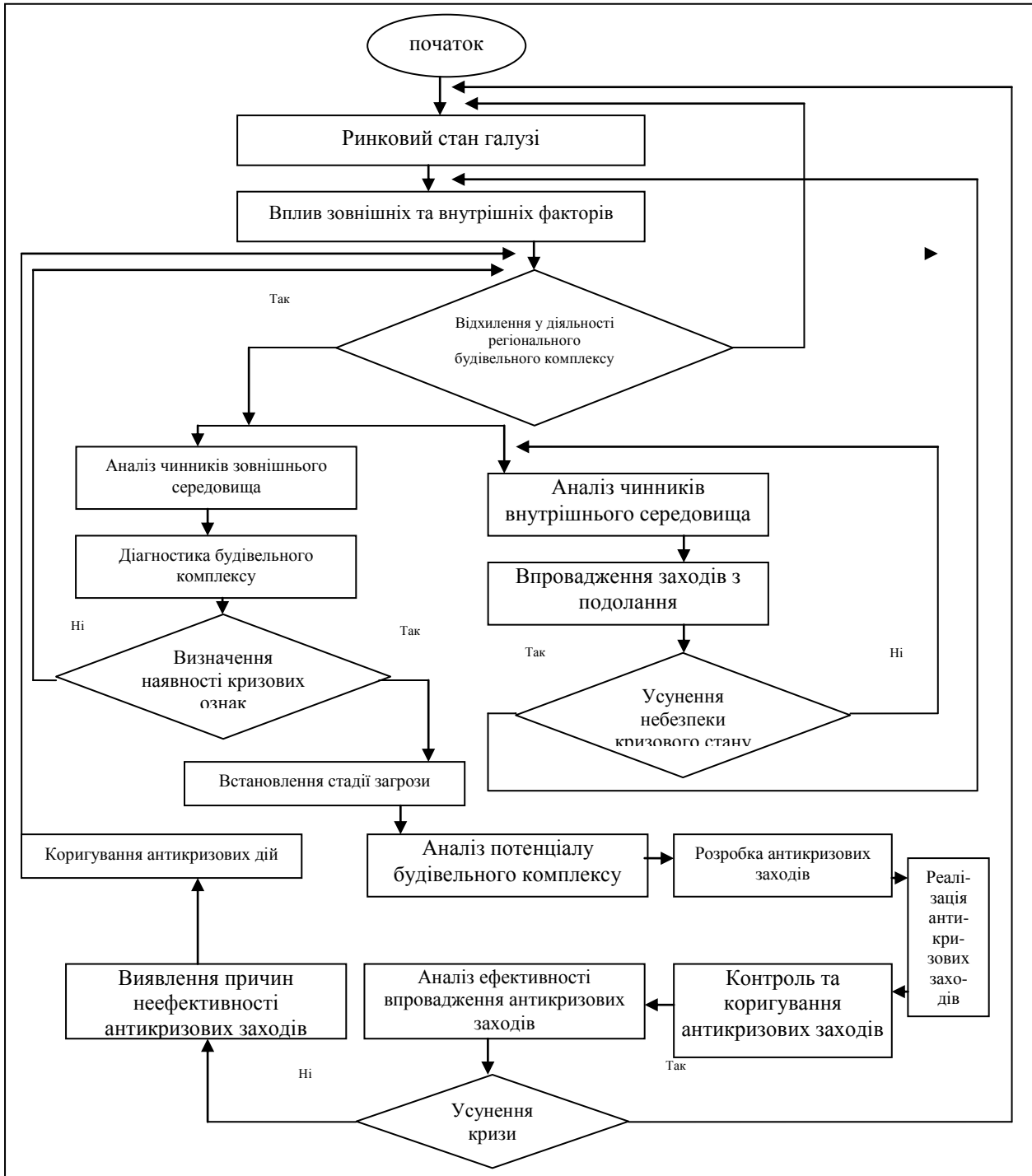

Рис. 5. Алгоритм антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону (розроблено автором)

Під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища нормальний стан функціонування підприємства може порушуватись, відхилятись від планових чи бажаних параметрів роботи. Такі ситуації

вимагають формування і використання в рамках структурних елементів відповідних заходів, які будуть носити антикризовий характер. У дослідженні запропоновано схему антикризового управління як сукупність взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих елементів, узгоджена взаємодія яких сприяє виявленню, недопущенню та подоланню кризи, під впливом дії факторів зовнішнього та внутрішнього середовища (рис. 6).

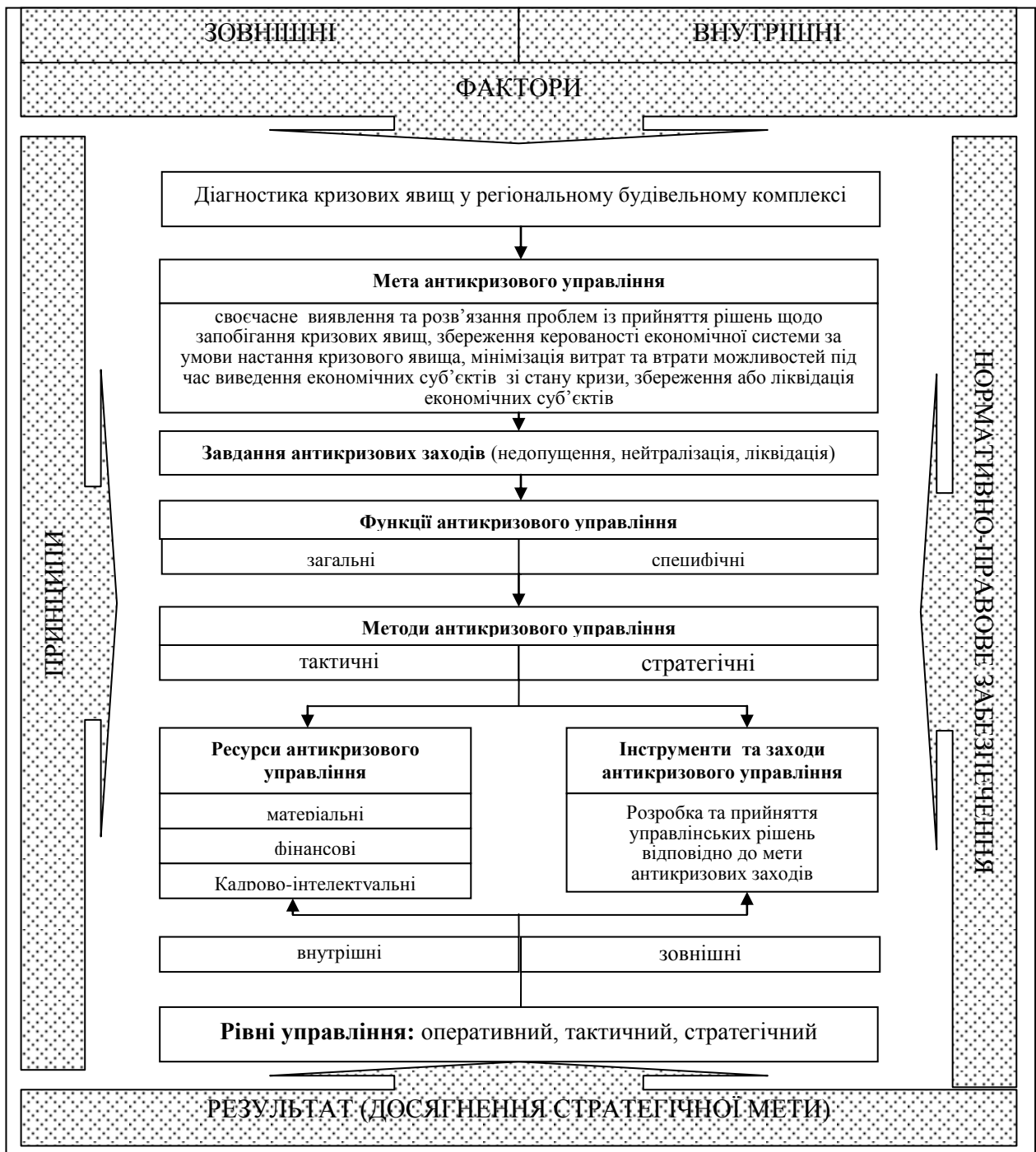

Рис. 6. Структурно-логічна схема антикризового управління будівельних підприємств регіону.

Основними елементами запропоновано визначати: фактори, діагностику кризових явищ на підприємстві, потребу у антикризовому управлінні, мету, принципи, функції, методи та інструменти, нормативно-правове забезпечення,

ресурси, а також рівні управління. Діагностика кризових явищ здійснюються на першому етапі для визначення потреби у антикризовому управлінні.

Основними інструментами діагностики виступають: експрес-діагностика; моніторинг та оцінка загальних показників фінансового стану; діагностика із застосуванням фінансового аналізу та методик оцінки ймовірності банкрутства; методи оцінки потенціалу підприємства (конкурентоспроможності підприємства); здійснення інших додаткових заходів.

У сучасних умовах господарювання різко зростає вимога до якості антикризових рішень на всіх стадіях життєвого циклу підприємств будівельного комплексу, для яких характерним є взаємозв'язок з життєвим циклом технологічної системи (як частини технологічної системи і технологій). Це пояснюється тим, що навіть невеликі погрішності в рішеннях можуть привести до загострення або поглиблення кризи.

Таким чином, ефективність антикризового управління визначається наступними критеріями: швидкість реагування на ймовірні прояви кризи; системне використання заходів антикризового управління; узгодженість антикризових заходів із метою їх здійснення через вибір форм антикризового управління (запобіжний, стабілізаційний та радикальний).

Науково-організаційне забезпечення запровадження антикризового управління діяльності будівельного комплексу регіону представлено у табл. 7.

Запровадження антикризового управління у будівельному комплексі регіону дозволить знизити ймовірність виникнення кризових ситуацій, зменшити розмір можливого збитку, підвищити стратегічний потенціал і активізувати потенціал протидії кризовим явищам, підсилити адаптаційні можливості економічних суб'єктів і зміцнити конкурентні позиції. При цьому слід звернути увагу, що будь-які принципи і заходи не працюватимуть за відсутності чіткого розуміння менеджменту, за рахунок яких ресурсів, в які терміни і в якій послідовності будуть виконуватись.

Узагальнюючи наведено вище, можна стверджувати, що формування антикризового управління будівельного комплексу регіону і сучасні засади управління цим процесом передбачають зміну існуючого економічного порядку на рівні підприємства, галузі, регіону і національного господарства в цілому для забезпечення економічного зростання суспільства.

ВИСНОВКИ

Отримані науково обґрунтовані результати вирішують важливу наукову задачу, пов'язану з розробкою науково-методичних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону.

1. Вивчення та узагальнення сутності та ознак кризи та антикризового управління під яким слід розуміти систему заходів передкризового (превентивного) характеру, спрямованих на проведення діагностики загрози банкрутства; реактивного характеру пошук шляхів виходу суб'єктів господарювання з кризового стану; післякризового характеру, що містять оцінку посткризового стану суб'єктів господарювання та розробку і реалізацію дій щодо усунення економічними суб'єктами негативних наслідків фінансової

Таблиця 7

**Науково-організаційне забезпечення запровадження та реалізації антикризового управління
для будівельного комплексу на регіональному рівні (Побудовано автором)**

Особливості формування та реалізації механізму антикризового управління	
Мета	Усунення причин появи та розгортання кризи у регіональному будівельному комплексі; ефективна реалізація стабілізаційного механізму антикризового управління
Ключові завдання	своєчасне виявлення та розв'язання проблем із прийняття рішень щодо запобігання кризових явищ, стабілізація діяльності; недопущення розвитку (поглиблення) кризи
Послідовність задіяння рівнів управління у реалізації антикризових заходів	<pre> graph TD A[Тактичний рівень] --> B[Оперативний рівень] B --> C[Стратегічний рівень] </pre>
Відповідальні особи	юридичні відділи; економічні відділи (тактичний рівень); заступники голів правління з економіки та фінансів (оперативний рівень); голови правлінь (стратегічний рівень)
Методи діагностики	моніторинг факторів ендо- та екзогенного середовища; недопущення кризи; створення стратегічних резервів;
Функції антикризового управління	комплексне використання функцій антикризового управління; діагностика із застосуванням фінансового аналізу та методик оцінки ймовірності банкрутства
Інформаційне забезпечення оцінки ефективності антикризових заходів	аналіз фінансових показників діяльності суб'єктів господарювання; використання методик оцінки ймовірності банкрутства
Методи досягнення поставлених цілей за групами факторів впливу у процесі реалізації антикризового управління	
Група «Ліквідність»	підтримання платоспроможності за рахунок контролю за розрахунками покупців; досягнення ритмічності грошових потоків; обмеження росту поточних зобов'язань; нарощення частки швидко ліквідних активів
Група «Фінансова стійкість»	нарощування нерозподіленого прибутку; оновлення основних виробничих фондів за рахунок оренди (лізингу) контроль динаміки короткострокових зобов'язань; формування резервних фондів накопичення; обмеження росту обсягів короткострокових пасивів порівняно із довгостроковими; підвищення результативності поточної виробничої діяльності; підтримання платоспроможності за рахунок контролю за розрахунками покупців;
Група «Ділова активність»	оптимізація цінової політики; проведення глибокого дослідження собівартості витрат; підтримання платоспроможності за рахунок контролю за розрахунками покупців; покриття збитків, недопущення їх накопичення; жорсткий контроль витрат; збільшення частки власного капіталу в оборотних коштах; підтримання платоспроможності за рахунок контролю за розрахунками покупців; контроль якості продукції; прискорене погашення дебіторської заборгованості; скорочення об'єму фінансових операцій на найбільш ризикованих напрямках фінансової діяльності підприємства; зменшення операційного циклу, що зменшить часовий лаг між надходженням комплектуючих, сировини і реалізацією готової продукції; підвищення фондівіддачі, крім збільшення обсягу реалізованої продукції, за рахунок невисокої питомої ваги основних засобів їхнього більш технологічного рівня; фінансування необхідного приросту оборотних та необоротних активів для забезпечення високих темпів росту обсягів виробництва та реалізації
Група «Якість менеджменту»	диверсифікація постачальників; підвищення інтенсивності використання ресурсів; розробка та запровадження програми лояльності аналіз діяльності юридичного відділу, освоєння нових технологій, підвищення заробітної плати, розвиток та навчання, визнання.
Критерії досягнення цілей (результативність)	досягнення бажаних оптимальних значень інтегральних показників за групами

кризи враховує цільове спрямування антикризового управління і необхідність його реалізації на всіх рівнях соціально-економічної системи з метою профілактики, запобігання і подолання кризових явищ у процесі її розвитку.

2. Обґрунтування особливостей антикризового управління у будівництві, яке базується на оцінці його вихідного (поточного) стану, що включає: аналіз фінансового стану будівельного комплексу; оцінку вартості суб'єктів господарювання, дозволило зробити висновок, що антикризове управління будівельним комплексом, тобто стабільність його роботи визначається такими основними факторами, як зростаючий обсяг реалізації продукції, стабільна прибутковість, фінансова стійкість. У більшості випадків погіршується становище економічних суб'єктів, яке пов'язано з неефективною системою управління ними, неекономічним і нетехнологічним виробництвом, слабким урахуванням ринкових умов господарювання в усіх аспектах (кон'юнктура, ціноутворення, ризику).

3. Аналіз сучасного стану будівельного комплексу регіону в умовах кризи був проведений по трьом напрямкам: фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. Було виявлено, що навіть в успішних, за результатами фінансової діяльності суб'єктами господарювання, простежуються ознаки кризи в динаміці зміни обраних коефіцієнтів, тому без штучного втручання в управлінський механізм неможливо уникнути кризи та отримати соціально-економічний ефект від діяльності будівельного комплексу регіону.

4. Дослідження рівня адаптованості будівельного комплексу Харківського регіону довело, що навіть у успішних, за результатами фінансової діяльності представниках регіонального будівельного комплексу простежуються ознаки кризи в динаміці зміни обраних коефіцієнтів. Проведене прогнозування із заданою бажаною тенденцією зміни показників із урахуванням їх до кризових значень продемонструвало можливість управління показниками фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності будівельного комплексу Харківського регіону.

5. Обґрунтування напрямів підвищення ефективності антикризового управління діяльністю регіонального будівельного комплексу на основі визначення чинників, що стримують розвиток галузі: високий рівень конкуренції, високий рівень податків, висока вартість матеріальних ресурсів, дисбаланс у питаннях використання виробничих потужностей та невисокий рівень прибутку будівельних підприємств регіону від основної діяльності показало, що обов'язковою умовою ефективного управління джерелами фінансування діяльності будівельного комплексу є системне виконання фінансової стратегії, реалізація якої передбачає розрахунок загальної потреби в капіталі за усіма видами проектів, що входять до складу інвестиційного портфелю, із визначенням конкретних джерел його залучення та напрямів використання. Вибір форм реалізації фінансової стратегії залежить від цілей та масштабів інноваційних розробок, структури капіталу, кон'юнктури інвестиційного ринку, типу інвестора та його схильності до ризиків.

6. Розроблення методичного забезпечення антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону надало змогу оцінити динаміку показників фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності. Прогнозування динаміки розвитку за допомогою лінійного тренду із урахуванням «до кризових» значень показників дозволяє впливати на результати діяльності регіонального будівельного комплексу.

7. Розробка науково-організаційного забезпечення запровадження антикризового управління будівельного комплексу регіону, яке базується на поєднанні результатів застосування системи методів (економіко-статистичного аналізу, порівняння, економіко-математичного моделювання, екстраполяції та експертного оцінювання) з метою ідентифікації кризових явищ у будівельному комплексі регіону дає можливість розробити і реалізувати в найкоротші терміни програму перетворень, метою якої є підвищення конкурентоспроможності регіонального будівельного комплексу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Азарченкова (Курганська) М. К. Теоретичні та методичні основи антикризового управління у будівництві // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. № 6 (25), 2013. С. 121 – 125.
2. Азарченкова (Курганська) М. К., Кондратенко Н.О. Технологія антикризового управління у будівництві // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики, 2014, № 5 (29) С. 88 – 98.
3. Курганська М. К. Сучасний стан та тенденції розвитку будівельних підприємств регіонів України в умовах кризи // Соціальна економіка, випуск 50 (2). 2015. С. 45 – 52.
4. Курганська М. К. Науково-методичне забезпечення антикризового управління діяльністю будівельних організацій регіону // Моделювання регіональної економіки: науковий журнал. 2017. № 2. С. 162 -169.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

5. Азарченкова (Курганська) М. К., Кондратенко Н.О. Дослідження кризових явищ та проблеми антикризового управління в Україні // Збірник наукових праць ВНАУ. № 3 (80) 2013. С. 122 – 129.
6. Курганська М. К. Дослідження факторів впливу на антикризове управління будівельним комплексом Харківського регіону // Науковий журнал: Бізнес Інформ. № 12. 2017. С. 464 – 468.
7. Курганська М. К. Аналіз роботи будівельних організацій регіонів України в контексті антикризового управління // Наук. журнал: Проблеми економіки. № 2, 2018. С. 79 -84.
8. Курганська М. К. Критерії оцінки діяльності будівельних організацій Харківського регіону з позиції антикризового управління // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. 2018. Вип. 2. С. 44 – 51.

Праці апробаційного характеру

9. Азарченкова (Курганська) М. К. Теоретичні засади антикризового управління на підприємствах будівництва // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції аспірантів, співробітників Одеської національної академії зв'язку ім. О.С. Попова. Одеса, 2013. С. 45 – 47.
10. Азарченкова (Курганська) М. К. Основи антикризового управління в будівництві // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

«Проблеми та перспективи функціонування будівельного комплексу в контексті забезпечення регіонального розвитку». – Харків: ХНАМГ, 2014. Ч.2. С. 20 – 22.

11. Курганська М. К. Тенденції розвитку будівельних підприємств регіонів України в умовах кризи // Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми стабілізації економіки України». Тернопіль, 2016. Частина 1. – С. 123 – 124.

12. Курганська М. К. Державне регулювання розвитку житлово-комунального господарства регіону // Матеріали I Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції присвяченої 95-річчю Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова. м. Харків, 2018 р. С. 463 – 465.

13. Курганська М. К. Антикризове управління регіональним будівельним комплексом // Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Інновації XXI століття». м. Вінниця, 2018 р. Ч.2. С. 33 – 36.

АНОТАЦІЯ

Курганська М.К. Теоретико-методичні основи антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова - Харків, 2019.

Дисертацію присвячено теоретичному узагальненню основ антикризового управління, обґрунтуванню теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону.

У роботі систематизовано визначення, що відображають економічну сутність кризи та антикризового управління, під яким слід розуміти систему заходів передкризового характеру, спрямованих на проведення діагностики загрози банкрутства; реактивного характеру пошук шляхів виходу суб'єктів господарювання з кризового стану; післякризового характеру, що містять оцінку посткризового стану суб'єктів господарювання та розробку і реалізацію дій щодо усунення економічними суб'єктами негативних наслідків фінансової кризи.

Проведено аналіз сучасного стану будівельного комплексу регіонів країни в умовах кризи, який був проведений по трьом напрямкам: фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності.

Дослідження рівня адаптованості будівельного комплексу Харківського регіону довело, що навіть у успішних, за результатами фінансової діяльності представниках регіонального будівельного комплексу простежуються ознаки кризи в динаміці зміни обраних коефіцієнтів.

Розроблено методичне та науково-організаційне забезпечення антикризового управління діяльністю будівельного комплексу регіону, яке дає можливість розробити і реалізувати в найкоротші терміни програму перетворень, метою якої є підвищення конкурентоспроможності регіонального будівельного комплексу.

Ключові слова: антикризове управління, будівельний комплекс, забезпечення, регіон.

ANNOTATION**Kurganskaya M.K. Organizational and Economic Bases of Resources Management of Industrial Development of the Region. – Manuscript**

Thesis for a Candidate Degree in Economics, specialty 08.00.05 - Development of Productive Forces and Regional Economics. - O.M. Beketov National University of Municipal Economy in Kharkiv, 2019.

The dissertation is devoted to the theoretical synthesis of the basics of crisis management, the substantiation of theoretical and methodological provisions and the development of practical recommendations for improving the crisis management of the activity of the construction complex of the region.

The work systematizes definitions reflecting the economic essence of the crisis and crisis management, which should be understood as a system of measures of a pre-crisis nature aimed at diagnosing the threat of bankruptcy; reactive character – search of ways of the exit of subjects of management from a crisis state; after-crisis character, containing an assessment of the post-crisis state of economic entities and the development and implementation of actions to eliminate the negative consequences of the financial crisis by economic actors.

An analysis of the current state of the construction complex of the country's regions in the conditions of the crisis, which was carried out in three areas: financial stability, business activity and profitability.

The study of the level of adaptability of the construction complex in the Kharkiv region has proved that even in the successful, according to the results of financial activity, representatives of the regional construction complex traced signs of a crisis in the dynamics of changes in the selected coefficients.

The methodical and scientific-organizational support of the crisis management of the activity of the construction complex of the region is developed, which enables to develop and implement in the shortest possible time a program of transformations aimed at increasing the competitiveness of the regional construction complex.

Key words: anti crisis management, building complex, activity, region.

Підп. до друку 22.03.19
Друк на ризографі

Формат 60x84 1/16
Умовн.-друк. арк. 0,9

Видавець і виготовлювач:

Харківська національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002

Електрона адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №5328 від 11.04.2017